

**ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА ТРАНСПОРТНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ**

Лов'як Олег Орестович, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Різноманітність видів та форм транспортних підприємств, яка на сьогодні існує в Україні, обумовлена законодавчим закріпленням форм власності, способів заснування (утворення) підприємств, правових режимів майна, яке передано підприємству його засновниками.

В свою чергу, аналізуючи діюче законодавство у сфері транспорту можна виокремити певні особливості (ознаки) правового становища транспортних організацій в Україні.

Ознаки правового становища транспортних організацій в Україні:

1. Обов'язковість дотримання положень та норм транспортного законодавства як власниками транспорту так і громадянами, які користуються послугами транспорту та шляхами сполучення.

2. Наявність державного управління в галузі транспорту.

Державне управління в галузі транспорту має забезпечувати:

- своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях та потреб оборони України;
- захист прав громадян під час їх транспортного обслуговування;
- безпечне функціонування транспорту;
- додержання необхідних темпів і пропорцій розвитку національної транспортної системи;
- захист економічних інтересів України та законних інтересів підприємств і організацій транспорту та споживачів транспортних послуг;
- створення рівних умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту;
- обмеження монополізму та розвиток конкуренції;
- координацію роботи різних видів транспорту;
- ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту;
- охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту.

3. Наявність законодавчого закріплення основ господарської діяльності підприємств транспорту.

Підприємства транспорту здійснюють перевезення та надання послуг на основі державних контрактів, державних замовлень і договорів на перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти з урахуванням економічної ефективності провізних та переробних можливостей транспорту. Транспортне експедирування здійснюється відповідно до

законодавства Економічні відносини підприємств транспорту, що виникають у процесі перевезення, ґрунтуються на принципах взаємної вигоди, рівної та повної відповідальності.

4. Встановлення тарифів і платежів на транспорті.

Рівень тарифів на транспорті визначається відповідно до нормативних витрат на одиницю транспортної роботи, рівня рентабельності та оплати податків. Розрахунки із споживачами послуг транспорту загального користування проводяться на основі чинних тарифів у порядку, визначеному кодексами (статутами) окремих видів транспорту та іншими актами законодавства України.

5. Ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту.

Ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту запроваджується з метою:

- забезпечення безпеки і надійності роботи транспорту;
- обмеження монополізму та розвитку конкуренції;
- створення рівних умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту.

6. Наявність майна та земель у підприємств транспорту в залежності від форм власності.

Транспортні засоби, споруди, фінансові ресурси, устаткування транспорту, шляхи сполучення, закріплені за підприємствами, об'єднаннями, установами та організаціями центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, є загальнодержавною власністю і належать до єдиної транспортної системи. Транспортні засоби, споруди, фінансові ресурси, устаткування транспорту та дорожнього господарства, закріплені за підприємствами, установами та організаціями місцевих Рад народних депутатів, належать до комунальної власності.

7. Закріплення державних стандартів безпеки при використанні транспортних засобів.

Транспортні засоби повинні відповідати вимогам безпеки, охорони праці та екології, державним стандартам, мати відповідний сертифікат.

8. Зміст господарського функціонування організацій транспорту реалізується через їх права та обов'язки.

Підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати:

- потреби громадян, підприємств і організацій у перевезеннях;
- обслуговування пасажирів під час довготривалих перевезень доброякісною питною водою, харчуванням, можливість задоволення інших біологічних потреб;
- якісне і своєчасне перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти;
- виконання державних завдань (контрактів) щодо забезпечення потреб оборони і безпеки України;
- безпеку перевезень;
- безпечні умови перевезень;

- запобігання аваріям і нещасним випадкам, усунення причин виробничого травматизму;
- охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту;
- права на пільги громадян щодо користування транспортом.

Підприємства транспорту мають право:

- визначати термін і графік перевезень;
- призначати регулярні та додаткові рейси і маршрути перевезень;
- пропонувати рівень комфорту на вибір самих пасажирів;
- вимагати від пасажирів, відправників і одержувачів вантажів виконання вимог чинних нормативних актів, що регулюють діяльність транспорту.

9. Наявність відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань.

Підприємство транспорту, діяльність якого пов'язана з підвищеною небезпекою, несе матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок загибелі або ушкодження здоров'я пасажирів під час користування транспортом, у порядку, встановленому чинним законодавством України.

Підприємства транспорту відповідають за втрату, нестачу, псування і пошкодження прийнятих для перевезення вантажу, багажу, пошти у розмірі фактичної шкоди, якщо вони не доведуть, що втрата, нестача, псування або пошкодження сталися не з їх вини. Підприємства транспорту несуть відповідальність за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, згідно з чинним законодавством України.¹

ПРАВОВА ПРИРОДА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПОРУЧИТЕЛЯ

Коваленко Інна Анатоліївна, викладач кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Виконання договору поруки пов'язується із настанням заперечного юридичного факту, змістом якого є відсутність належного виконання зобов'язання боржником у визначений строк. Для покладення на поручителя обов'язку виконати зобов'язання за боржника (якщо такі дії складають зміст його обов'язку згідно із законом або договором поруки) наявності цього факту достатньо. У той же час для покладення на поручителя обов'язку нести цивільно-правову відповідальність за боржника у формі відшкодування збитків (шкоди) та/або сплати неустойки додатково слід встановлювати підстави притягнення боржника до цивільно-правової

¹ Див. Закон України «Про транспорт» //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 51, ст.446.